

Warszawa d. 26-IX-1919r.

aa / T
1883 / 81

Do Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza
Wojsk Polskich.

Raport.

Przedstawiając :

- 1/. Odpisy projektu planów:
 - a. ruchu Dywizji Strzelców Pomorskich /ze szkicem/,
 - b. rozwinięcia się Dywizji do etatu /z wyciągiem z mego tajnego rozkazu/,
 - c. planu gospodarczego /z załączeniem raportu tajnej organizacji wojskowej w Prusach Zachodnich/.
- 2/. Memorandum złożone mi z upoważnienia Podkomisarjatu w Gdańsku i Powiatowych Naczelnym Rad Ludowych w Prusach Zachodnich.
- 3/. Odpis raportu mego do Ministra Spraw Wojskowych N.362 z d. 24-IX r.b., z załączeniem stanu liczebnego baonów zapasowych na terenie Prus Zach. do d. 20-IX r.b.
- 4/. Mapę ogólnie orientacyjną Prus Zach., z wyszczególnieniem sił niemieckich, które się znajdowały na tym terenie do dnia wypowiedzenia wojny.
- 5/. Szkic tajnej organizacji wojskowej,

szczegółowo oświetlające całą sytuację w dobie obecnej na terenie Prus Zach., oraz kwestję formowania Dywizji Pomorskiej, uważam za swój obowiązek, jako obywatela Państwa Polskiego i wojsko-

wego bezpośrednio podać do wiadomości Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza Wojsk Polskich cały zakres pracy organizacyjno przygotowawczej w Prusach Zach. i jej wynik, zależny od odrębnych warunków lokalnych, oraz polityki wewnętrznej w Prusach Zach. i prosić o zaakceptowanie naszej działalności i odpowiednie poparcie całej sprawy.

Łuczyszyn

Pułkownik i cz. Dowódca Dywizji Strzelców Pomorskich

NACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 1883/31, dnia 26/11 1919 r.

plik załącz. Wydział.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

owpus

Plan 1
Zat. nr 10

1883/71

Plan ruchu Dywizji Strzelców Pomorskich

w Prusach Zachodnich.

W celu spiesznego rozwinięcia do etatu dywizji strzelców pomorskich poszczególne kadry pułków wkroczą do wyznaczonych dla nich Okręgów, w których się mają uzupełnić jaknajspieszniej po objęciu ich przez wojska operacyjne.

Z powyższego wynika, że odpowiednie wysunięcie kadr pułków do miejscowości wyznaczonych jako teren głównego (liczbowo) uzupełnienia, należy przeprowadzić koleją, - najlepszym środkiem komunikacji, - zważając na to, że dywizja przez dłuższy przeciąg czasu będzie pozbawiona taborów. Posuwanie się dywizji innymi środkami komunikacji może zaszkodzić całej sprawie jak z punktu widzenia organizacyjnego tak i skutecznego zaoprowizowania (brak kuchni, taborów i t.p.). Miejsca głównego uzupełnienia są następujące:

Dla pułku Toruńskiego	-----	Toruń
" "	-----	Grudziądzki
" "	-----	Starogardzki
" "	-----	Kaszubski

----- Toruń
----- Grudziądz
----- Starogard i Tuchela
----- Kościerzyna i Puck.

Uwaga:

Rozwijanie się baonów w poszczególnych miejscach ich dylokacji (rozk. M.S.W.dep. I.1875/org.) - szczególnie techniczny, zależny od sprawności organizacji wojskowej konspiracyjnej na miejscu.

Czas wkroczenia kadr do powyżej wymienionych miast jest zależnym od czasu objęcia ich przez wojska operujące. Planuje się zupełne zwolnienie kadr od służby garnizonowej i wartowniczej, które to w projekcie mają wypełniać już formujące się konspiracyjne baony wartownicze oraz tworzące się na wzór wojskowy oddziały Straży Ludowej (w ewidencji od 7000 - 10000 ludzi z elementów pewnych i spokojnych).

Oznaczając dzień wkroczenia dywizji strzelców pomorskich do Torunia przez "X" wkroczą kadry pułkowe dywizji, opierając się na dotychczasowych pertraktacjach berlińskich z Niemcami:

W dniu X+2 do Grudziądza (jadąc koleją z Torunia do Grudziądza)
 " " X+4 " Tucheli (" " z Grudz. do Tucheli)
 " " X+9 " Starogardu (" " z Grudz. do Starogardu)
 " " X+13 " Kościerzyny (" " z Starog. do Kościerz.)
 " " X+20 " Pucka (" " z Kościerz. do Kartuz)

Z Kartuz do Pucka marszem pieszym.

Uwaga:

Komunikuje się, że stosownie do wydanych rozkazów organizacji wojskowej w Prusach Zachodnich w punktach Toruń, Grudziądz, Starogard, Kościerzyna (ewentl. Wejherowo) powinny być zapoczątkowane kadry haonów zapasowych oraz P.K.U. jeszcze przed nastąpieniem określonego wyżej czasu "X". (vide zał. 1).

Odpowiednia ilość taboru kolejowego dla urzeczywistnienia planu ruchu, musi być zawczasu przeznaczona ^{przez} ~~odnośną~~ władzę:

- z Torunia do Grudziądza - na dzień X+1 -
 dla 2000 ludzi - 300 koni - 150 wozów
- z Grudziądza do Tucheli - na dzień X+3 -
 dla 500 ludzi - 50 koni - 25 wozów.
- z Grudziądza do Starogardu - na dzień X+8 -
 dla 1000 ludzi - 100 koni - 50 wozów.
- z Starogardu do Kościerzyny - na dzień X+12 -
 dla 500 ludzi - 50 koni - 25 wozów.
- z Kościerzyny do Kartuz - na dzień X+18 -
 dla 500 ludzi - 50 koni 25 wozów.

↑ liczba ludzi vide plan 2.

Na wypadek zerwania komunikacji kolejowej przewiduje dywizja projekt marszu według załączonego szkicu. W tym razie wydzielenie części kadry pułku Starogardzkiego do Tucheli odpada z powodu technicznych trudności wykonania.

Ogólne techniczne trudności przeprowadzenia marszu pieszego są następujące:

Formacje będą się musiały posuwać częściowo bardzo szybko, częściowo bardzo wolno, czekając na usunięcie się Niemców oraz na przemarsz wojsk operujących (oddziałów i taborów).

Z tego powodu aprowizowanie maszerujących oddziałów będzie nadzwyczaj utrudnione. Apropowizacji na kilka dni bowiem dywizja nie będzie mogła ze sobą wozić z wyżej wymienionych przyczyn.

Dywizja musiałaby maszerować drogami głównymi jako najkrótszymi. Szosy główne natomiast będą przypuszczalnie zajęte przez wojska operujące. Należy zatem przypuszczać, że oddziały dywizji strzelców pomorskich niemające nic wspólnego ~~z opa-~~

z operacją, będą tylko przeszkodą dla wojsk operujących. Kwatera nocne dywizji będą bardzo liczne - po wsiach, co nie gwarantuje bezpieczeństwa ludności niemieckiej w chęciach odwetu ze strony żołnierzy Pomorzan, którym jest wiadomy każdy poszczególne hakatysta. Dywizja będzie musiała swe oddziały szeroko rozrzucić, ażeby je odpowiednio zakwaterować, co nie jest w żadnym razie poręcznym.

Uwaga:

Przypuszczalnie sztab dywizji oraz sztabu obu brygad będą sformowane statowo do dnia X. Dowództwo 1. brygady pozostaje w Toruniu, dowództwo 2. brygady rozlokowuje się w Pucku po wkroczeniu tam kadrów kaszubskiego pułku. Dowództwo dywizji posuwa się odpowiednio z ruchem kadrów pułków, po rozwinięciu się zaś całej dywizji lokuje swój sztab na stałe w miejscu, które będzie wskazane wyższym rozkazem. 8

Janowski

Pułkownik i cz. Dowódca Dywizji Strzelców Pomorskich

odpus

Plan 2.
Załącznik 1.

1883/51

Plan rozwinięcia dywizji Strzelców Pomorskich
do etatu na terenie Prus Zachodnich.

Dywizja wkracza do Torunia w dniu "X" w ilości 3500 ^{XX} ludzi i rozwija się zależnie od czasu opuszczenia poszczególnych terenów Prus Zachodnich przez Niemców oraz planu ruchu dywizji przypuszczalnie w następujący sposób:

Pułk Toruński ma się ukompletować w przeciągu 6 dni licząc dniem pierwszym dzień X

Okręg I. (toruńskiego pułku)

Dni	liczba ludzi		
X	1500	ludzi (kadra pułku toruńskiego wkracza do Torunia)	
X+1	1500	"	} 2000 ludzi
	+ 500	" uzupełnienia	
X+2	2000	"	} 2500 "
	+ 500	" uzupełnienia	
X+3	2500	"	} 2900 "
	+ 400	" uzupełnienia	
X+4	2900	"	} 3150 "
	+ 250	" uzupełnienia	
X+5	3150	"	} ^{XXX} 3310 "
	+ 160	" uzupełnienia	

XXX Wszystkie liczby są przypuszczalne

liczba jest
XXX Ostatnia liczba etatowa pułku nie zmieniająca się zasadniczo po dokonaniem uzupełnienia.

Okręg II. (Grudziądzkiego pułku)

Pułk Grudziądzki ma się ukompletować w przeciągu 12 dni, licząc dniem pierwszym dzień "X" (wkroczenia do Torunia)

<u>Dni</u>	<u>liczba ludzi</u>
X	500 ludzi (kadra pułku)
X + 1	500 " " "
X + 2	500 " (kadra wkracza do swego okręgu)
X + 3	500 " } 1000 ludzi
	+ 500 " uzupełnienie
X + 4	1000 " } 1500 "
	+ 500 " uzupełnienie
X + 5	1500 " } 1900 "
	+ 400 " uzupełnienie
X + 6	1900 " } 2400 "
	+ 500 ^{xx} " uzupełnienie
X + 7	2400 " } 2700 "
	+ 300 " uzupełnienia
X + 8	2700 " } 2900 "
	+ 200 " uzupełnienie
X + 9	2900 " } 3100 "
	+ 200 " uzupełnienie
X + 10	3100 " } 3250 "
	+ 150 " uzupełnienie
X + 11	3250 " } 3310 " ^{xxx}
	+ 60 " uzupełnienie

xx W tym dniu przypuszczalnie Niemcy opróżniają powiat Świecki.
xxx Etatowa liczba.

Okręg III. (Starogardzkiego pułku)

Pułk Starogardzki ma się ukompletować w przeciągu 15 dni licząc dniem pierwszym dzień "X" (wkroczenia do Torunia)

<u>Dni</u>	<u>liczba ludzi</u>	
X	1000	(kadra pułku)
X + 1	1000	"
X + 2	1000	"
X + 3	1000	"
X + 4	1000	" kadra z 500 ludzi wkracza do Tucholi, gdzie się zaczyna uzupełniać
X + 5	1000 ludzi	
	+ 300	" uzupełnienia
		} 1300 ludzi
X + 6	1300	"
	+ 200	" uzupełnienia
		} 1500 "
X + 7	1500	"
	+ 125	" uzupełnienia
		} 1625 "
X + 8	1625	"
	+ 100	" uzupełnienia
		} 1725 "
X + 9	1725	"
	+ 100	" uzupełnienia
		} 1825 "
X + 10	1825	"
	+ 500	" uzupełnienia
		} 2325 "(kadra z 500 ludzi wkracza do Starogardu)
X + 11	2325	"
	+ 475	" uzupełnienia
		} 2800 ludzi
X + 12	2800	"
	+ 300	" uzupełnienia
		} 3100 "
X + 13	3100	"
	+ 100	" uzupełnienia
		} 3200 "
X + 14	3200	"
	+ 110	" uzupełnienia
		} 3310 * "

* liczba etatowa.

Uwaga:

Czas kompletowania się pułku zależnym jest od czasu opuszczenia poszczególnych powiatów przez wojska niemieckie oraz rozciągłości Okręgu z południa na północ.

Okręg IV. (kaszubskiego pułku)

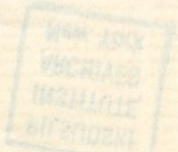
Pułk kaszubski ma się ukompletować w przeciągu 21 dni, licząc z dniem pierwszym dzień "X" (wkroczenia do Torunia)

<u>Dni</u>	<u>liczba ludzi</u>	
X	500 (kadra pułku)	
X+1 do X+12 włącznie	500 " " (kadra wkracza do swego Okręgu)	
X+13	500 ludzi	
X+14	500 ludzi	} 1000 ludzi
	+ 500 " uzupełnienia	
X+15	1000 "	} 1400 "
	+ 400 " uzupełnienia	
X+16	1400 "	} 1700 "
	+ 300 " uzupełnienia	
X+17	1700 [*] "	} 2200 "
	+ 500 " uzupełnienia	
X+18	2200 "	} 2600 "
	+ 400 " uzupełnienia	
X+19	2600 "	} 3000 "
	+ 400 " uzupełnienia	
X+20	3000 "	} 3310 ^{**} "
	+ 310 " uzupełnienia	

* dochodzi powiat Pucki

** statowa liczba

Sumując wyżej wskazane liczby formujących się pułków, liczebny stan dywizji według dni jej rozwijania/się przedstawia się następująco:

<u>Dzień</u>		Sa	ogólny dochód
X	3500	3500	
X + 1	3500+500	4000	500
X + 2	3500+500+500	4500	500
X + 3	3500+500+500+400+500	5400	900
X + 4	3500+500+500+400+500+250+500	6150	750
X + 5	3500+500+500+400+500+250+500+160+400+300	7010	860
X + 6	3500+500+500+400+500+250+500+160+400+300+500+200	7710	700
X + 7	dto 300+125	8135	425
X+8	" 200+100	8435	300
X+9	" 200+100	8735	300
X+10	" 150+500	9385	650
X+11	" 60+475	9920	535
X+12	" 300	10220	300
X+13	" 100	10320	100
X+14	" 110+500	10930	610
X+15	" 400	11330	400
X+16	" 300	11630	300
X+17	" 500	12130	500
X+18	" 400	12530	400
X+19	" 400	12930	400
X+20	" 310	13240	310

Z powyższego obliczenia wynika, że dywizja zostanie rozwinięta do pełnego etatu w przeciągu 21 dni, o ile nie zajdą żadne przeszkody techniczne. Biorąc natomiast pod uwagę cały szereg technicznych trudności, które się na miejscu napotyka, i których w dobie obecnej w odpowiednim czasie przewidzieć nie można, rezerwuje się jeszcze 10 dni do ostatecznego sformowania (liczbowo) dywizji. Zaznacza się, że stan bojowy pułków i skład baonów zapasowych z punktu widzenia operacyjnego, będzie pozostawiał dużo do życzenia pod względem wyszkolenia i ujednostajnienia komendy oraz wprowadzenia odpowiedniej subordynacji. Co się zaś tyczy baonów zapasowych, które jako wojsko rezerwowe bezpośrednio będą podlegały po zajęciu całego terenu przez wojsko polskie

D O.G.Pomorze, to komunikuje się, że na zasadzie rozkazu M.S.W. departament I.1875 z dnia 23.8. zostały wydane odpowiednie rozkazy (vide załącznik) organizacji wojskowej konspiracyjnej, i tworzenie tych baonów jest już zapoczątkowaniem. Przyjętą jest zasada do baonów zapasowych jako kadre zaciągnąć element mniej zdatny do służby liniowej, poszkodowanych na zdrowiu w czasie wojny, lecz dobrze wyćwiczonych i nadających się na instruktorów, kontyngens zaś żołnierzy tworzyć przeważnie z roczników poborowych - z rekrutów, którzy nigdy w wojsku nie służyli. Cyfrowych danych dotyczących każdego poszczególnego baonu zapasowego narazie nie podaje się, lecz ma się na widoku zapoczątkowanie baonów zapasowych w liczbie 500 ludzi w każdym, z powiększeniem tej liczby o ile się da jaknajwięcej, aby każdy mężczyzna w wieku poborowym w Prusach Zachodnich przeszedł przez wyszkolenie wojskowe Polskie. Do jakiej liczby w przeciągu czasu statowego rozwinięcia się dywizji dojdą składy baonów zapasowych, nie da się przewidzieć, ponieważ władze poborowe tworzące się P.K.U. nie będą jeszcze w stanie dodatkowo urzędować. Tworzenie i uzupełnienie innych rodzaj broni, wchodzących w skład dywizji, dywizja strzelców pomorskich ma na widoku, jednakże nie porusza tej kwestji do czasu otrzymania od M.S.W. odpowiednich rozkazów i instrukcji. /

Skryżwika

Pułkownik i cz. Dowódca Dywizji Strzelców Pomorskich.

odpus zat. 1. do planu 2.

1883/51

Wyciągi

z tajnego rozkazu p.pułkownika Skrzyńskiego
do

Szefa Organizacji Wojskowej z dnia 4.9.1919r.

Stosownie do planu organizacji dywizji pomorskiej opracowanego wspólnie z M.S.W. i Nacz.Dow. podstawą formacji jest obecnie istniejąca pod kierownictwem Pana organizacja wojskowa. Do czasu utworzenia na terenie Prus Zachodnich Okr. Gen.Pomorskiego wszelkie kierownictwo jest powierzone mnie.

Na mocy tego niniejszem przekazuję Panu prawo rozkazowania w moim imieniu na terenie Prus Zachodnich we wszelkich pracach organizacyjno przygotowawczych z zastrzeżeniem niezwłocznego meldowania mi o wydanych rozkazach. Prawo to przysługuje Panu do czasu zajęcia Prus Zachodnich przez wojska polskie według postanowień traktatu pokojowego.

Proszę przyjąć i wprowadzić w czyn co następuje:

- 1) Utworzenie w każdym z 4 okręgów, powiatowych komend uzupełniających - jedna na każdy okręg (Toruń, Grudziądz, Starogard, Kościerzyna wzgl. Wejherowo)
- 2) Na każdy powiat ze składu danej obwodowej Komendy Uzupełniającej ma być ustanowiony jeden oficer ewidencyjny obowiązkiem którego jest niezwłoczne przeprowadzenie ewidencji wszystkich poborowych roczników t.j. 96, 97, 98, 99, 1900 i 1901 oraz oficerów rezerwowych zamieszkałych w danym powiecie. (Mieć na uwadze, że mężczyźni w wieku poborowym nie polskiej narodowości będą zwolnieni na przeciąg 2 lata ze służby wojskowej a więc w spisy ewidencyjne ich wciągać nie należy.)

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Spis wyznaczonych przez Pana oficerów ewidencyjnych w liczbie odpowiadającej ilości powiatów przedłożyć mi do zatwierdzenia; przeprowadzone zaś przez nich jaknajspieszniej ewidencje poborowych wskazanych roczników przesłać do mego sztabu.

(Poznań, koszary grenadierów, sztab dywizji Pomorskiej)

- 3) Przy każdej Komendzie uzupełnień należy sformować pluton żandarmerji złożonej z 50 ludzi wyborowych, bezwzględnie uświadomionych, moralnych i cieszących się zaufaniem ludności (4 plutony). Wszelkimi środkami dążyć do jaknajszerszego tworzenia Straży Ludowych ewentl. milicji, które to będą przejęte przez władze wojskowe i takowe podporządkowane stwarzając kadry bataljonów wartowniczych Element roczników poborowych ze Straży Ludowych będzie wcielony do dywizji Pomorskiej.
- 4) Należy niezwłocznie w celu objęcia po ustąpieniu Niemców całego inwentarza wojskowego i uporządkowania go przystąpić w sposób konspiracyjny do spisów inwentarza oraz obiektów, które władze wojsk polskich mają przejąć od Niemców. Pierwszą czynnością organizacji Pana po ustąpieniu Niemców będzie niezwłoczne zajęcie wartami wyżej wymienionego mienia oraz nieruchomości.
- 5) Ochotników wciągniętych według raportów Pana na listę, wszelkimi sposobami przesłać niezwłocznie do Inowrocławia
- 6) Dążyć do uświadomienia lojalnej ludności niemieckiej, że wojsko polskie ewentl. dyw. pomorska zawsze stać będą na stanowisku sprawiedliwości względem wszystkich poddanych państwa polskiego bez różnicy

narodowości, lecz zarazem dążyć będą z surową stanowczością do utrzymania ładu i porządku.

7) Stale podtrzymywać przez perjodycznych kurjerów łączność zemną, ewentl. ze sztabem dywizji pomorskiej

8) Przystąpić niezwłocznie do tajnego organizowania kadrów baonów zapasowych dla pułku Starogardzkiego w Starogardzie i pułku puckiego w Kościerzynie według załączonego/wzoru etatu.

Doa Dywizji strzelc. Pomorskich

podp. Skrzyński

za zgodność:

Za Rzeszowski

Pułkownik.

Rep. Szef Sztabu Dywizji strzelc. Pom.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

109
84

kopis

Plan 3.

zł 1. i 3.

1883/5

Wojna polska do Prus Zachodnich, podjętawego męszynu pro-
wintowego w Inowrocławiu, któryby zasiał przez przesłanie 23 dni
Plan gospodarczy Dywizji Strzelców Pomorskich.

Tereny w Prusach Zachodnich według traktatu pokojowego
dla uszczelnienia granicy i uszczelnienia granicy

bezspornie przyznane Polsce, planowo i systematycznie są trójnoga
na przez Niemców. W chwili rozpoczęcia akcji okupacyjnej na
tych terenach, kwestja gospodarcza nie tylko dla wojsk wkrocza-
jących i formujących się, lecz i dla całej ludności Prus Zachod-
nich będzie nadzwyczaj ostra. Możliwość rekwizycji lub dobro-
wego dostarczenia potrzebnego kontyngentu aprowiacji w ilości
dostatecznej jest wykluczona, jak z powodów wyżej wskazanych bra-

ku tak i przypuszczalnego rozszerzenia ludności w razie koniecz-
ności uciekania się do rekwizycji.

Dowództwo Okręgu Generalnego Pomorza jako aparat gospo-
darczy będzie w stanie przystąpić do pracy pozytywnej na miejscu
tylko po ostatecznym zakończeniu pacyfikacji całego kraju. Z tego
wynika, że w zakresie czasu rozwinienia się dywizji i pierwszych
dniach po dokonaniu objęciu Prus Królewskich przez władze wojsko-

we polskie, kwestja gospodarcza tyceząca się dywizji strzelców
pomorskich, jak to zaprowiantowanie, finansowanie, wykupowanie
i uzbrojenie powinno zależeć albo bezpośrednio Ministerjum

Spraw Wojskowych albo najbardziej odpowiedni Okręgu Generalny już
czynny, ew. Intendantura polowa wojsk operujących. W danym razie

najdogodniej nadawałby się Okręgu Generalny Poznań (ew. intenden-
tura polowa Dowództwa Głównego).

1) Wyobudze z tego założenia, uważam za konieczne, aż do rozpoczęcia
pozytywnej działalności gospodarczej przez D.O. Gen. Pomorza, to
znaczy aż do zorganizowania się sił sił w wyżej wymienionym kraju,
uruchomienia piekarni i rzeźni itp. i zawarcie korzystnych kon-
traktów z dostawcami, oraz przejęcia od dywizji strzelców po-
morskich uporządkowanego mienia wojskowego pozostałego po Niem-
cach utworzenie przez D.O.G. Poznań jeszcze przed wkroczeniem

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

110
8

Plan 3.
Zat. 2.3.

Wojak

182/11

wojak polskich do Prus Zachodnich, podstawa magazynu pro-

wiantowego w Inowrocławiu, któryby przeszedł przez przecięcie

Plan gospodarczy Wydziału Spraw Pomorskich.
Dla ułatwienia zadania niniejszym

rozważa się możliwość wzięcia do ręki

Tereny w Prusach Zachodnich, w których znajduje się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

Magazyn, któryby przeszedł przez przecięcie koleji, zaleca się

PLISDZKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

110

111

Gdyby po upływie 21 dni D.O.G. Pomorza nie mogło przetrwać od D.O.
G. Pomorza funkcji gospodarczych walczyłby D.O.G. Pomorza
wobec owego uciążliwego walczenia w D.O.G. Pomorza
skład gospodarczy jest jeszcze bardziej uciążliwym
gospodarzem od D.O.G. Pomorza, ewentualnie odpowiedniej interwencji
nie należy liczyć, natomiast konieczne są środki (K)

W wyżej wymienionej sprawie w sprawie D.O.G. Pomorza
z wyjątkiem punktu 3 rozkazu M.S.W. D.O.G. Pomorza z dnia 23-VIII
r. (załącznik) niniejszym
D.O.G. Pomorza będzie w stanie obrony, jako odnośna władza
na 5781.I.1. pod dyktando w sprawie Ministerstwa Spraw Wojskowych
przejdzie cały inwentarz wojskowy, oraz wszystkie przedmioty od niem-
nięszoku na już załączonych Zasadach i Regulaminach

W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
a) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
b) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
c) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
d) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
e) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
f) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
g) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
h) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
i) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
j) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
k) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
l) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
m) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
n) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
o) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
p) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
q) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
r) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
s) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
t) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
u) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
v) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
w) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
x) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
y) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:
z) W.K.P. należy przedsięwziąć następujące kroki:

Wymienioną kwotę pieniędzy należy wyasygnować jaknajprędzej.
Wobec owego uciążliwego walczenia w D.O.G. Pomorza
skład gospodarczy jest jeszcze bardziej uciążliwym
gospodarzem od D.O.G. Pomorza, ewentualnie odpowiedniej interwencji
nie należy liczyć, natomiast konieczne są środki (K)

Biorąc pod uwagę szybki i liczny przyływ ludzi do dywizji,
utworzy D.O.G. Pomorza przy każdym pułku dywizji strzelców
pomorskich w Toruniu, Grudziądzu, Starogardzie i Pucku odpo-
wiednie magazyny i akłady:

- a) umundurowanie i ekwipunek;
- b) broń i amunicja;
- c) oraz ekwipunek techniczny

i przekazać ich do dyspozycji dywizji. Odnośne przypuszczalne
zapotrzebowania w załączeniu (zał. 4, 5 i 6).

111

112
86

Gdyby po upływie 21 dni D.O.G. Pomorze nie mogło przejąć od D.O.

G. Poznań funkcji gospodarczych względem Dywizji Strzelców Pomorskich dopuszczalnym jest jeszcze dziesięciodniowy czas zależności gospodarczej od D.O.G. Poznań, ewentualnie odpowiedniej intendencji

ry połowej.

Po wykonaniu punktu 3 rozkazu M.S.W. Dep. I N. 1875 z d. 23-VIII r

b. D.O.G. Pomorze będzie w stanie od razu, jako odnośna władza przejąć cały inwentarz wojskowy, oraz wszystkie przejęte od Niemców obiektu, spis których, jak wyżej wskazano konspiracyjnie jest

już przeprowadzony.

Uważam za swój moralny obowiązek zaznaczyć że wszelkie przedwczesne zarządzenia, czy to Dow. Frontowego, czy D.O.G. Pomorze, wydane bez mojej wiedzy i porozumienia się ze mną mogą mieć bardzo niekorzystny wynik dla całej sprawy. /vide załącznik 3 do planu 3 /.

Na tej zasadzie czynię wszelkie starania aby już dziś kompetencje

moje, które mi są nadane w ogólnych zarysach przez rozkaz M.S.W. Dep. I N. 1875, i kompetencje jeszcze nie funkcjonujących na terenie

Prus Zachodnich dowództw były jasno rozgraniczone przez wydanie

odpowiedniego rozkazu i instrukcji.

Morynoki

Puikownik i cz. Dowódca Dywizji Strzelców Pomorskich.

Zatwierdzenie 1. do planu 3.

1883/84

Plan aprovisionacji pułków dywizji
Artyleri Pomorskich na terenie Prus Zachodnich.

Plan aprovisionacji pułków dywizji Artylerii Pomorskich opiera się na planie 1. (rezerwy) i planie 2. (usupelnienia), przytem zamieszka się, że w razie potrzeby obliczenia nie są uwzględnione rezerwy dywizji Pomorskiej i obywatela sąsiadki dywizji 3. Ze względu na to, że obywateli obowiązuje staby, są jeszcze w opracowaniu, ogólna liczba statków pułku piechoty (3310) jest obliczona według statków wydanych przez Kommando Głównie w Poznaniu. W ogólnie liczbę statków pułku nie jest jednakże obliczona kompania szturmowa, której statki przez Kommando Głównie w Poznaniu nie zostały dotychczas wydane.

1) mogą być także zaprovisionowane z rezerwy.

Oblivenie aproviraciji

Magaryu + Tomunio

Finis: liceba bukki do zaprosiankovanija:

		putki ¹⁾	bavna kacovca	bavna var. tomunio		
x	$= 3500$ ¹⁾	3500	+500	+869 ⁴⁾	=	4869 poroj
$x+1$	$= 3500+500$	4000	+500	+869	=	5369 "
$x+2$	$= 4000+2000$ ²⁾ +500	2500	+500	+869	=	3869 "
$x+3$	$= 2500+400$	2900	+500	+869	=	4269 "
$x+4$	$= 2900+250$	3150	+500	+869	=	4519 "
$x+5$	$= 3150+160$	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+6$	$= 3310$ ³⁾	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+7$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+8$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+9$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+10$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+11$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+12$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+13$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+14$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+15$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+16$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+17$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+18$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+19$	=	3310	+500	+869	=	4679 "
$x+20$	=	3310	+500	+869	=	4679 "

tarcu 92 759 "

dolizajje rezerv na 3 dni = $4679 \times 3 = 14037$ "

111 796 poroj

- 1) patra plan 2.
- 2) patra plan 1.
- 3) liceba statova putku
- 4) liceba statova bavna varlovunio
- 5) patra plan 3 punkte

Magaryn w Tucholce:

Liczba ludzi do zaprzysiężenia:

x+2	=	2000 ¹⁾	+ 500	+ 869	=	3369 poręci
x+3	=	2000 + 500 ²⁾	=	2500	+ 500	+ 869 = 3869 "
x+4	=	3) 2500 + 500	=	3000	+ 500	+ 869 = 4369 "
x+5	=	3000 + 400 + 300	=	3700	+ 500	+ 869 = 5069 "
x+6	=	3700 + 500 + 200	=	4400	+ 500	+ 869 = 5769 "
x+7	=	4400 + 300 + 125	=	4825	+ 500	+ 869 = 6194 "
x+8	=	4825 + 200 + 100	=	5125	+ 500	+ 869 = 6494 "
x+9	=	5125 + 200 - 2225	=	3100	+ 500	+ 869 = 4469 "
x+10	=	3100 + 150 + 10	=	3250	+ 500	+ 869 = 4619 "
x+11	=	3250 + 60	=	3310 ⁴⁾	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+12				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+13				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+14				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+15				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+16				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+17				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+18				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+19				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "
x+20				3310	+ 500	+ 869 = 4679 "

91011 "

Joliczajac rezerwe na 3 dni: $3 \times 4679 = 14037$ "

105048 poręci

1) patrz plan 1

2) patrz plan 2

3) Wliczone kabra posuwająca się do Tucholi i jej urzępowanie aż do dnia x+8 stępnio, dalsze urzępowanie od x+9 patrz magaryn starogardzki uwaga 1)

4) liczba etatowa pułku.

Magazyn w Starogardzie.

Liczba luki do zaprowadzenia

Dzie:	Magazyn			Magazyn zapasowego	
X + 9 = 1825 ¹⁾ + 500	=	2325	+ 500	=	2825 porcji
X + 10 = 2325 + 500	=	2825	+ 500	=	3325 "
X + 11 = 2825 + 425	=	3300	+ 500	=	3800 "
X + 12 = 3300 + 300	=	3600	+ 500	=	4100 "
X + 13 = 3600 + 100 - 500	=	3200	+ 500	=	3700 "
X + 14 = 3200 + 110	=	3310	+ 500	=	3810 "
X + 15 =		3310	+ 500	=	3810 "
X + 16 =		3310	+ 500	=	3810 "
X + 17 =		3310	+ 500	=	3810 "
X + 18 =		3310	+ 500	=	3810 "
X + 19 =		3310	+ 500	=	3810 "
X + 20 =		3310	+ 500	=	3810 "

44420 "

obliczając rezerwę na 3 dni = 3810 * 3 = 11430 "

55850 "

1) Wliczono całą uzupełnioną partię starogardzkiego i górnego Turoli (patrz magazyn górnodziobki uwaga 2))

Magaryn Koscietynie:
 Liczba ludzi do zaprowiantowania

dnie		liczba	basen zapasowego	
X + 13 =		500	+ 500 =	1000 porcji
X + 14 =	500 + 500 =	1000	+ 500 =	1500 "
X + 15 =	1000 + 400 =	1400	+ 500 =	1900 "
X + 16 =	1400 + 300 =	1700	+ 500 =	2200 "
X + 17 =	1700 + 500 =	2200	+ 500 =	2700 "
X + 18 =	2200 + 400 =	2600	+ 500 =	3100 "
X + 19 =	2600 + 400 =	3000	+ 500 =	3500 "
X + 20 =	3000 + 310 =	3310	+ 500 =	3810 "
				<u>19710 "</u>

doliczając rezerwy na 3 dni = $3810 \times 3 = 11430$ "

31140 porcji

PILSUDSKI
 INSTITUTE
 ARCHIVES
 New York

Leskavienis potrebujech dla dyrizjo straelar pomorokich porzi jekenia reding dni jej roz-
wijania si (21 dni) praelkaria si zateu
uaskopuzca.

Potrebuja c'losi porzi r:

Skieri:	Prumiu	Kudrigku	Starogardic	Koscierzynic	Rareu
r	4869	-	-	-	4869
r+1	5369	-	-	-	5369
r+2	3869	3369	-	-	7238
r+3	4269	3869	-	-	8138
r+4	4519	4369	-	-	8888
r+5	4629	5069	-	-	9698
r+6	4629	5769	-	-	10448
r+7	4629	6194	-	-	10823
r+8	4629	6494	-	-	11123
r+9	4629	4469	2825	-	11923
r+10	4629	4619	3325	-	12623
r+11	4629	4629	3800	-	13158
r+12	4629	4629	4100	-	13458
r+13	4629	4629	3700	1000	14058
r+14	4629	4629	3810	1500	14668
r+15	4629	4629	3810	1900	15068
r+16	4629	4629	3810	2200	15368
r+17	4629	4629	3810	2700	15868
r+18	4629	4629	3810	3100	16268
r+19	4629	4629	3810	3500	16668
r+20	4629	4629	3810	3810	16928
rezerva na 3 dni	14032	14032	11430	11430	50934
	111796	105048	55850	31140	303834 porzi

Oprócz tego potrzebny transportu kolejnego
(patrz plan 2) wagonów i pustych dla 3500 + 2000 +
500 + 2325 + 500 (ludzi) razem: 8825 wozów.

Liczebność dywizji obecnie się nie da
przeocenić. W Nardymu raczej dywizja będzie
czyli wszelkie starania, aby uzyskać
koni. (Obecnie posiada 109 koni.)

Dywizja posiada warunkowo przepisane
219 koni na pułk razem przypuszczalnie
 $4 + 219 = 876 + 21$ dni = 1896 wozów parów dla koni
Kiermasza się uzyskał brak osła i Prusach
Zachodnich.

uwaga:

Liczbę, wozów podaje się stosownie do
współczesnej liczby koni i pułku za-
liczając i to już ilość koni, która się
i wstąpił dywizji i do nich brygad naj-
dużej.

ROSDON
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Poznań, dnia 18. 9. 1919.

R a p o r t

1883/P

organizacji wojskowej w Prusach Zachodnich.

Według rozkazu przesłanego od Pana Pułkownika Skrzyńskiego do szefa org. woj. Dr. Kręckiego postępuje org. woj. w następujący sposób:

Wszystkich mężczyzn od roku 1990. wciągnięto w listy i podzielono w następujący sposób:

Każdemu żandarmerji pruskiemu przydzielano jednego polaka i ustawiono żandarmerję krajową. W każdym okręgu wojsk. wybrano 50 ludzi zaufanych i ustawiono pluton żandarmerji polnej. Wszystkich mężczyzn w wieku poborowym i ochotników spisano i stworzono baony zapasowe.

Mężczyzn w wieku niepoborowym, ćwiczonych podzielono na kompanje wartownicze, a reszta mężczyzn tworzy kompanje Straży Ludowej w poszczególnych wsiach i miastach. Listy imienne są u każdego dowódcy kompanji, komendanta powiatowego, okręgowego i u szefa organ. wojsk.

Listy są wypełnione w następujący sposób: Imię, nazwisko, data urodzenia, zawód, czy żonaty czy kawaler, gatunek broni, specjalność wojskowa, stopień wojskowy, przy oficerach dziennominacji.

Dla żandarmerji polnej i baonów zapasowych wypracowano marszrute i etapy do punktu zbornego dla baonów wartowniczych miejsca ważne, które muszą być strzeżone i kwatery dla nich. o p

O prowianty na pierwsze 3 dni stara się komendant okręgowy.

Broń i amunicję którą posiada Straż Ludowa rozdzielił się na poszczególne baony. Szef organizacji wojennej mianował w porozumieniu z Komendantami okręgowymi dowódców baonów zapasowych, wartowniczych i Straży Ludowej, komendantów placu poszczególnych miast i komend obwodowych (Bezirkskomando.). Wszelkie budynki państwowe są spisane.

Rodzaj budowy, kwalifikacja, cena skostatowane. Spisy znajdują się u szefa org. woj..

Ochotników, którzy by natychmiast przeszli do wojska, jest bardzo mało. Do baonów zapas. potrzeba najmniej dwóch ofc. i 10 podofc.. Ponieważ większa część baonów wartowniczych oraz Straży Ludowej składa się z robotników rolnych i nie mają czasu ćwiczyć w dni powszednie pozostaje tylko niedzielą. Honorowo nie chcą ludzie tego uczynić. Niemcy płacili za 1-2 godz. ćwiczeń 3 mk. w Regroście.

Dla tego potrzebne jest przekazanie większej sumy, aby ludzi do służby przzwyczajć. Ochotników, którzy przechodzą, bardzo mało przyjeżdża do pułków zach. pruskich, ponieważ rozchodzą się, i przejdą granicę. Koniecznym jest w płynąć na biura werbunkowe poznańskie, w Kongresówce, by się ochotnikami więcej zajęli, a w Inowrocławiu ustawić posterunek który by ludzi przyjmował w szeregi pułków zach. prus.

Organizacja jest na ukończeniu. Szef org. woj. Dr. Kręcki oraz 4 komend. okręgowi ułożyli następującą rezolucję:

Organizacja woj. Prus Zach. uznaje jako swego przełożonego jedynie Pana Pułkownika Skrzyńskiego Dow. dyw. pom., wypełnia rozkazy od Niego przysłane, wysyła raporta tylko do Niego i komunikuje się z Nim przez specjalnego kurjera. W myśl tej rezolucji odpowiedziano p. ppor. Majewskiemu ze stacji łącznikowej w Rypinie, wysłanikom Gen. Hallera i Raszewskiego.

Org. woj. uprasza usilnie Pana Pułkownika, by wpłynął na wymienionych panów, aby zaniechali dalszych agitacyzie swej strony, gdyż cierpi na tym org. woj. którą uznają mieszkańcy Prus Zach..

oraż poparcie sprawy Rumiera. Ktoś powiata wszelkie prze-
pudki i niegdy stały kontakty w tryumfować powiata
Golan-Kujaw a powiata.
Z wyjątkiem tego org. woj. Dr. Kręckiego
Komand. T. org. woj. i Rumier

1883/51

Do Ministra Spraw Wojskowych

Pana Generała Leśniewskiego.

Raport .

Na podstawie rozkazu M.S.W. Dep.I N.1875 z d.23-VIII r.b. przeprowadzone są na terenie Prus Zach. prace organizacyjno-przygotowawcze, oraz wykonane zadania następujące:

1/. Cały teren Prus Zach. został podzielony na 4 okręgi pułkowe, każdy pod kierownictwem czasowego komendanta, którym bezpośrednio podlegają czasowi komendanci powiatów, oraz wszyscy funkcjonariusze danego okręgu; kieruje organizacją szef tajnej organizacji wojskowej polskiej, który bezpośrednio podlega mnie.

Organizacja działa nadzwyczaj sprawnie i dodatnio.

2/. Prowizorycznie już są utworzone:

a. cztery P.K.U. z ustanowieniem na każdy powiat oficera ewidencyjnego i przeprowadzeniem ewidencji nie tylko wskazanych roczników poborowych, lecz wszystkich mężczyzn zdolnych pod broń do 50 lat wieku,

b. przy każdej P.K.U. zapoczątkowany haon zapasowy /vide w załączniku stan liczebny/,

c. sformowano plutony żandarmerji polowej po 50 ludzi każdy. Oprócz tego utworzona jest konspiracyjnie żandarmerja krajowa z takim obliczeniem, aby przy każdym żandarmermie niemieckim w odpowiedniej chwili znalazł się żandarm polski,

d. sformowano dwa bataljony wartownicze, które natychmiast

po odebraniu odpowiednich rozkazów winne są objąć warty, wyznaczone dla nich w ogólnym planie owartowania i ochrony mienia, gmachów, dworców, węzłów kolejowych, dróg, mostów, składnic i t.d.; jednocześnie strażę ludową /milicja/, w ewidencji od 7000 do 10000 ludzi obejmą resztę wart i posterunków,

- e. przeprowadzenie spisów inwentarza wojskowego, magazynów, składnic, gmachów i budynków rządowych, oraz wszelkich obiektów, które na zasadzie traktatu pokojowego Niemcy powinni oddać Polsce jest na ukończeniu,
- f. przeprowadzona jest po powiatach statystyka ludności polskiej oraz niemieckiej,

Uwaga: teren plebiscytowy w powiatach Sztumskim, Kwidzyńskim i Suszskim jest także objęty przez organizację wojskową,

- g. statystyka aprowizacji, przemysłu, surowców i t.d. przeprowadza się.

3/. Po za terenem Prus Zach. sformowane są: Dowództwo Dywizji Strzelców Pomorskich, Dow. I brygady, Pułk Toruński, jako kadra dla całej dywizji, /w składzie etatowym, kadra Pułku Grudziądzkiego /w składzie 1 baonu oraz kompanii szarży podoficerskiej/, ogółem 39 oficerów, 2703 żołnierzy, 109 koni. /stan bojowy - 32 oficerów, 2328 żołnierzy, 6 jezdnych, 46 K.M., 5 miotaczy. Stan taborowy - 232 wozy, 5 kuchni polow. 3 samochody/.

4/. Sposządzone, zależnie od warunków lokalnych, oraz operacji wojsk okupacyjnych projekty planów: ruchu Dyw. Strzelców Pomorskich, jej rozwinięcia się do etatów i zagospodarowania oo przez czas pacyfikacji.

Odpowiednie załączniki przedłożone są do M.S.W. Dep. I i X. Projekt planu gospodarczego referowałem osobiście w ogólnych zarysach I Wice-Ministrowi Panu generałowi Majewskiemu, który w całości zasadniczo go zaaprobował.

Do czasu ostatecznej pacyfikacji terenu Prus Zach. przez wojska operujące i funkcjonowania już w objętej przez władze polskie dzielnicę organizującego się D.O.G.Pomorze, wszelkie zarządzenia i rozkazy wydawane przez odnośne Dow. bez mojej wiedzy, czy to tajnej organizacji wojskowej, czy funkcjonariuszom dywizji, stwarzają kolizje i seysje i są wręcz szkodliwymi dla sprawy.

Usilnie proszę o niezwłoczne wydanie rozkazu, który by rozgrani-
czał i jasno określał kompetencje moje i wskazanych dowództw,
/ Dow. Wojsk Oper. i D.O.G.Pomorze/, oraz sporządzenie odpowied-
niej szczegółowej instrukcji /w zastosowaniu do już przeprowadzo-
nej pracy przygotowawczo-organizacyjnej/, która by służyła za pod-
stawę do dalszej mojej działalności i usuwała wszelkie możliwe
nieporozumienia i starcia.

Stężyński

Pułkownik i cz. Dowódca Dywizji Strzelców Pomorskich.

Stan liczebny baonów zapasowych dywizji strzelców Pomorskich
/ na terenie Prus Zachodnich/.

1883/5

do 20-IX 1919r.

	oficerów	aspirantów na ofic.	podof. i star.szereg.	szeregowców
Obwód toruński	3	18	176	330
" grudziądzki	6	4	107	1475
" starogardzki	10	17	239	934
" pucki	10	5	107	621
razem	29	44	629	3360

Szef Organizacji Wojskowej

N.N.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

125
35

Poznań, dnia 3. września 1919.

1883/71

M e m o r a n d u m .

Prusacy przez p. r.
S. Knyiskiego.

Stosunki polityczne w Prusach Królewskich doznały od czasów układów gdańskich pewnych zmian. Niemcy pogodzili się chwilowo z myślą przynależenia do Państwa Polskiego i wyciągnęli z tego konsekwencje. Uważają oni jednak przynależność tą za stan przejściowy, nie wierzą w jej trwałość a Polskę nazywają "Ein Saisonstaat" (Państwo sezonowe). W mniemaniu tem utwierdza ich przeświadczenie, że stan finansowy polski jest rozpaczliwy, że przynależność do niej licznych obcych plemion uniemożliwi budowę państwa, wreszcie że brak zmysłu ładu i porządku, właściwy według ich zdania polakom, musi doprowadzić Polskę do szybkiego upadku.

Władze niemieckie cywilne uznają chwilowo niemożebność oporu przeciw zajęciu Prus Król. przez Polskę, i zamierzają lojalnie w tem zajęciu współpracować. Władze wojskowe zdaje się nie chcą w tem narazie przeszkadzać i ewakuacje wojsk planowo przygotowują. Jedne i drugie nie zamierzają zdaje się robić w tem technicznych trudności, starają się natomiast usilnie przygotować w prowincji podłoże dla przyszłych zamieszek. Wywożą zatem wszystko co się da, by tylko zubożyć dzielnice, rozpuszczają robotników po fabrykach rządowych, dozwalają na rabunek lasów na propagandę bolszewicką etc. Z drugiej strony władze cywilne przywróciły Podkomisarjat w Gdańsku, przyznając mu rodzaj reprezentacji rządu polskiego, a na powiatach dopuściły do współdziałania w administracji politycznej przedstawicieli polskich i zezwoliły na tworzenie straży ludowych (milicji). Przedstawiciele polscy zwani przez nas komisarzami politycznymi powiatowymi przez Niemców „polnische Beauftragte”, urzędują już w 13 powiatach i mieście Grudziądzu, wreszcie zaś prowincji mają

nastąpić wnet nominacje, Tak samo stráže ludowe zostały zorganizowane prawie wszędzie. Rozporządzenie Naczelnego Prezesa w tej sprawie, opiewa, iż mają one być tworzone wedle miejscowych potrzeb w gminach i miastach w porozumieniu z landratem. Z naszej strony polskiej organizacja straży ludowej przeprowadzona jest jednolicie przez Komisarjat. Rozporządzeniem rządu postanowiono, by składały się one w proporcji do narodowości powiatu z polaków i niemców, pozwolono jednak stworzyć osobne oddziały i polskie pod komendą polską. Broń mają dostarczyć władze wojskowe. Ludność niemiecka z małymi wyjątkami ociąga^{sie} od tworzenia straży ludowych, tak że obecnie istnieją prawie wyłącznie tylko polskie stráže ludowe. Urzędowo organizacje straży ograniczyć się powinny wyłącznie tylko na powiaty, które mają być odstąpione Polsce bez zastrzeżeń, przeprowadzono je wszędzie, to jest ochotnicy zostali zarejestrowani, komendanci i podkomendanci wyznaczeni, musztra w polskiej komendzie wszędzie się odbywa. W części powiatów wydana już nawet została broń strażom ludowym, w niektórych wprost, w innych zaś przechowuje się ją w miejscach stojących pod kontrolą landratów wspólnie z komisarzami polskimi. Najlepiej zorganizowany jest powiat grudziądzki i miasto Grudziądz, także część powiatu kwidzińskiego po lewej stronie Wisły, z miastem Gniewem (Mewe). Oporne stanowisko względem str. lud. zajęła komenda 35 dyw. piech. w Jabłonowie (Goslershausen). Powiatom podlegającym jej (toruński, wąbrzeski, brodnicki) nie chce wydać broni i nie chce dotąd rozbroić ludności niemieckiej cywilnej. Jeszcze bardziej wrogie stanowisko zajmuje w tej sprawie komendant powiatu Major v. Oldenburg w Lubawie. Podlega on komendzie z 20. korp. w Olsztynie (Allenstein) Władze cywilne starają się jednak nakłonić i te oddziały wojsk by oporu zaniechały, zmusić ich do tego nie mogą, ponieważ w powiatach nadgranicznych panuje nadal stan obłążenia.

Broń dla str. lud. stanowią karabiny i karabinki (dobre i nowe) i po 35 strzałów na sztukę. Nacz. Prezes twierdzi, iż otrzymają one po 2 kulomioty i automobile ciężarowe dla chemików na powiat. Celem straż lud. wedle pojęcia Niemców ma być utrzymanie porządku w czasie przejściowym między opuszczaniem powiatów przez wojska niemieckie a zajęcie ich przez polskie. Liczyć można przeciętnie siłę str. lud. zorganizowanej i wyćwiczonej w każdym powiecie na 400 do 600 ludzi, czyli razem na 7-10000, wszystko ludzie pewni i wzięci ze spokojnych elementów.

Jak wspomiałem Niemcom zdaje się, iż Polska nie jest w stanie zaprowadzić kładu i porządku tak u siebie, jak i w zajętych Prus. Król. W powiatach objętych plebiscytem operują Niemcy tym argumentem, aby ludność odwieść od głosowania za Polską. Ludność niemiecka tychże powiatów nie jest całkiem przeciwną przynależeniu do Polski, argumenta natury finansowej, zwłaszcza spodziewane mniejsze podatki w przeciwieństwie do Niemiec, a także wyższe ceny za produkta rolne usposabiają raczej przychylnie ludność niemiecką, zwłaszcza wielkich i małych właścicieli ziemskich. Robotnik miejski spożywa się w Polsce tańszego życia a o wysokich zarobkach tamże wie dokładnie. Przy tem Niemcy przekonali się i tak, że rządy polskie będą tylko czasowe, (Saisonstaat). Wskutek tego tem bardziej skłonni są na przynależenie przejściowe do Polski się zgodzić, bo rezonują sobie iż w ten sposób unikną wysokich niemieckich podatków wojennych, będą taniażyc, a w końcu przecie się z Ojczyzną swą połączą. Jeden szkopu jednak powstrzymuje ich od decyzje za Polską, a tym jest ten, iż obawiają się polskiego nieładu i wojskowych ekscesów. W Prusach grunt do zaburzeń i rozruchów Niemcy sami przygotowali, i już dziś niepewność życia i mienia jest powszechną po miastach i powiatach.

W czterech zwłaszcza pogranicznych na południu powiatach a także w borach Tucholskich, dzieją się rzeczy, które wiele dają do myślenia. Potworzyły się tam bandy, które po nocach rabują, grabią i zabijają. Robotnik miejski zdemoralizowany zapomogami dla bezrobotnych pracuje mało i niechętnie, zato wygłasza głośno hasła bolszewickie.- robotnik rolny, co raz to bardziej grozi właścicielom gwałtami. W niektórych miastach jak Toruń i Chełmża, a także w Tczewie, przyszło już niejednokrotnie do rozruchów na tle bolszewickim, po wsiach panowały dzikie strejki, a przy tem ludność polska odgraża się ~~krwawym~~ odwetem Niemcom, skoro tylko polska władza nastanie. Niemiecka ludność jest tem mocno zaniepokojona, zwłaszcza że jej powiadają, iż wojsko polskie jest niedyscyplinowane i że miejscowym bolszewikom będzie pomagać. Przytem bardzo wielka ilość broni palnej nawet kulomiotów i granatów ręcznych znajduje się w rękach ludności tak polskiej jak i niemieckiej. Bronią tą trzeba będzie natychmiast odebrać i to z całą stanowczą energią, stanowi ona bowiem wielkie niebezpieczeństwo zakłócenia porządku, tak ze strony polskiej jak i niemieckiej. Stanowczo należy sprzeciwić się samowolnemu odwetowi na Niemcach ze strony ludności polskiej. Nie wynika z tego, by władze nasze miały brać wzgląd na sentymta niemieckie, przeciwnie tylko ostra i stanowcza i bezwzględna sprawiedliwość potrafi ~~im~~ tymże zaimponować. Lecz równie ostro musi się występować i przeciwko wszelkim wybrykom polskiej ludności, a niech Bóg broni od tego, by żołnierz nasz miał się dopuszczać jakich przewinień. Mogłoby to mieć na przyszłość fatalne skutki. Może być dalej iż urzędnicy niemcy, którzy w prowincji pozostaną zechcą próbować strejku lub sabotażu względem polskiej władzy, trzeba będzie w tym względzie opór ich

- złamać i choćby za każdą cenę, lecz wszelkie zarządzenia muszą być zawsze formalnie przez władze przeprowadzone. Niemiec nienawidzi samoobrony nawet w najskusniejszych wypadkach, uważa je za bezład i bezład. Te zadania czekają na wkraczające ^w dzielnice, nasze wojska, a Polska zdać będzie musiała egzamin ze swej sprawności państwowej. Egzamin ten będzie miał ogromne znaczenie na ukształtowanie się późniejszych stosunków prowincji. Jeżeli wypadnie dobrze, zjedna nam nie jednego sojusznika i wiernego poddanego, oddziała równocześnie jako najlepszy nasz agitacyjny środek w powiatach objętych plebiscytem. Jeżeli egzamin ten wypadnie źle, może utwierdzić Niemców w ich pojęciach "o porządku polskim", i podziałać wprost fatalnie na wynik i głosowania plebiscytowego. Dlatego pozwalam sobie zwrócić uwagę Rządu na te szczególności i proszę w imieniu bardzo wielkiej ilości Polaków zamieszkujących Prus. Król. by władze nasze wzięły wgląd na te niezmiernie ważne sprawy i dołoży wszelkich starań, iżby egzamin nasz państwowy wypadł dobrze. W tym celu pozwalam sobie czynić uwagi i propozycje, na które śmiem twierdzić, że godzi się 4/5 wszelkich Polaków. Zatem konieczną rzeczą jest, by na przejściowy czas został zaprowadzony w Prus. Król. stan ^{wojenny} ~~wojenny~~, by ludność tak polska jak i niemiecka została natychmiast rozbrojona, by przytem władze postępowały sobie sprawiedliwie ale też bardzo stanowczo. Niemcy nie rozumieją względności i ustępliwości, uważają to za słabość, a uznają tylko rozsądną stanowczość, wybaczą nawet bezwzględność. Trzeba się z ich sentymentem liczyć, kult siły i porządku jest znanym objawem duszy niemieckiej, a byle im stworzyć przytem możliwość pracowania i zarabiania, to pogodzą się łatwo z nową władzą. Zwłaszcza będą mieli bardzo wielkie uznanie dla faktu gdy wojsko nasze okaże sprawność i dyscyplinę. Im bardziej ono mniej będzie podobne do ich Grenzschatzu tem większe osiągnie Polska

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

smypatje u Niemców. A zatem wybór wojska mającego zająć Prusy będzie niezmiernie wielkie polityczne znaczenie. Przez długie miesiące rewolucji zakradł się do całego społeczeństwa polsko-niemieckiego Prus-Królę duch, który nazwał bym duchem sowietów. Nasz polski lud przyzwyczał się do wiecowania i pewnej niesubordynacji. Rzeczą będzie przejściowych rządów wojskowych stan ten zlikwidować, przywrócić normalne stosunki. Zresztą lud nasz czeka na Polskę z utęsknieniem i mimo podrzegań z obcych stron spodziewa się wiele od nowych rządów, źle by było gdyby miał go spotkać zawód. Wojska mogą się spodziewać wielkiej pomocy po polskiem społeczeństwie, w urzędach powiatowych zastaną naszych komisarzy a rady ludowe powiatowe z zapałem udzielą im wszelkiej pomocy. Jeżeli komendant potrafi wojsko swe w doskonałej dyscyplinie utrzymać, to położy niezmiernie zasługi względem Ojczyzny. Str. lud. mogą zaoszczędzić wiele wojska po garnizonach powiatowych, a nawet i w miastach, zwłaszcza w takim Grudziądzu. Gdyby nawet jakąś część tych straży natychmiast miała być włączona do wojska stałego, to reszta ich 200 - 300 ludzi na powiat z niewielką załogą wojska wystarczy zupełnie do utrzymania porządku i spokoju.

Wreszcie pozwala^{mi} sobie raz jeszcze zwrócić uwagę, na obsadzenie specjalnie doborowym wojskiem owych czterech powiatów południowych, a zwłaszcza miast: Toruń, Chełmża, (Culmsee) Wąbrzeźno (Briesen) Kowalewo (Schönsee) tudzież Bwodnica (Strassburg) i Tuchola, wymagają one specjalnej uwagi i opieki, jako centra niespokojnych duchów i ewentl. nieporządków.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Przewodniczący
sekcji powiatowej
w Grudziądzu i w powiecie Toruńskim
Rady Ludowej na powiat
Wąbrzeński.

131 104